

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 5/2021

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, συνήλθε, μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, σε έκτακτη συνεδρίαση μέσω τηλεδιάσκεψης την 23-07-2021, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν οι Κωνσταντίνος Μενουδάκος, Πρόεδρος της Αρχής, τα τακτικά μέλη Σπυρίδων Βλαχόπουλος, Κωνσταντίνος Λαμπρινουδάκης, ως εισηγητής, και Χαράλαμπος Ανθόπουλος. Στη συνεδρίαση, χωρίς δικαίωμα ψήφου, παρέστησαν, με εντολή του Προέδρου, ο ελεγκτής Γεώργιος Ρουσόπουλος, ειδικός επιστήμονας πληροφορικός, ως βοηθός εισηγητή ενώ ο έτερος βοηθός εισηγητή Κωνσταντίνος Λιμνιώτης ειδικός επιστήμονας πληροφορικός, απουσίασε λόγω κωλύματος, και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του Τμήματος Διοικητικών Υποθέσεων, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη τα παρακάτω:

Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (εφεξής, ΑΑΔΕ) διαβίβασε στην Αρχή, με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/3937/15-06-2021 έγγραφο, σχέδιο διατάξεων αναφορικά με προτεινόμενη τροπολογία επί του άρθρου 3 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα (ν. 2960/2001), ως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, προκειμένου η Αρχή να γνωμοδοτήσει επ' αυτών. Όπως αναφέρεται στο εν λόγω έγγραφο, η εν λόγω τροπολογία προτείνεται προκειμένου να θεσπισθεί η κατάλληλη νομική βάση και κατ' επέκταση η δυνατότητα εγκατάστασης και λειτουργίας συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή/και καταγραφή ήχου ή/και εικόνας σε Τελωνειακό έδαφος. Η πρόθεση της Τελωνειακής Υπηρεσίας για τη χρήση των συστημάτων αυτών ερείδεται στα δεδομένα της σύγχρονης τελωνειακής πραγματικότητας, ήτοι το μεγάλο όγκο εμπορευμάτων και containers καθώς και το αυξανόμενο πλήθος εργασιών και

διελεύσεων στα Τελωνεία, σε συνδυασμό με την έλλειψη προσωπικού και την αντικειμενική αδυναμία επίβλεψης και ελέγχου όλης της έκτασης των χώρων τελωνειακού ενδιαφέροντος, κάτι το οποίο έχει συχνά ως συνέπεια την προβληματική – ελλειμματική διαπίστωση των τελωνειακών παραβάσεων και κατ' επέκταση την διακινδύνευση των δημοσιονομικών συμφερόντων της Χώρας και της Ένωσης. Η προτεινόμενη τροπολογία αφορά προσθήκη εδαφίων στο άρθρο 3, παράγραφος 6, του Ν. 2960/2001 (ΦΕΚ 265/Α/22-11-01) «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας», μετά το δεύτερο εδάφιο αυτού.

Η Αρχή, μετά από εξέταση του ανωτέρω σχεδίου διατάξεων από την άποψη της νομοθεσίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων και αφού άκουσε τον εισηγητή και το βοηθό εισηγητή, οι οποίοι (βοηθός) αποχώρησε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη, μετά από διεξοδική συζήτηση

ΕΚΔΙΔΕΙ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

1. Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 51 και 55 του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΕΕ) 2016/679 (εφεξής, ΓΚΠΔ) και του άρθρου 9 του ν. 4624/2019 (ΦΕΚ Α' 137), η Αρχή έχει αρμοδιότητα να εποπτεύει την εφαρμογή των διατάξεων του ΓΚΠΔ, του νόμου αυτού και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.
2. Η εγκατάσταση και λειτουργία συστημάτων βιντεοεπιτήρησης με τη λήψη ή και καταγραφή εικόνας ή και ήχου δια της συλλογής, διατήρησης, αποθήκευσης, πρόσβασης και διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συνιστούν ως επιμέρους πράξεις επεξεργασίας, επέμβαση στα ατομικά δικαιώματα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής κατ' άρθ. 9 Σ., 7 ΧΘΔΕΕ¹ και 8 ΕΣΔΑ καθώς και της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατ' άρθ. 9Α Σ., 8 ΕΣΔΑ και 8 ΧΘΔΕΕ² (βλ. σχετικά και τη Γνωμοδότηση 3/2020 της Αρχής).

---

¹ ΔΕΕ Digital Rights Ireland παρ. 29.

² ΔΕΕ Digital Rights Ireland παρ. 38.

3. Κατά την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι περιορισμοί ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να ορίζονται γενικώς και αντικειμενικώς, με τυπικό νόμο ή κατόπιν ειδικής εξουσιοδότησης με προεδρικό διάταγμα. Οι περιορισμοί ατομικού δικαιώματος πρέπει να δικαιολογούνται από αποχρώντες λόγους δημοσίου συμφέροντος, να τελούν σε πρόδηλη λογική συνάφεια με τον σκοπό αυτό, να είναι πρόσφοροι, κατάλληλοι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, να μην θίγουν τον πυρήνα του δικαιώματος και να μην απονέμουν στην Διοίκηση ευρεία διακριτική ευχέρεια (ΣτΕ [ΟΛ] 3665/2005). Η Αρχή έχει ήδη επισημάνει ότι η αρχή της νομιμότητας στον δημόσιο τομέα που διέπει τη δράση της δημόσιας διοίκησης, απαιτεί η αρμοδιότητα των δημόσιων αρχών να προβλέπεται από νόμο και να ασκείται σύμφωνα με το νόμο. Με άλλα λόγια, η αρχή της νομιμότητας λειτουργεί και ως περιοριστικό όριο της διοικητικής δράσης ή με αντίστροφο συλλογισμό, η διοικητική ενέργεια πρέπει να είναι σύμφωνη προς τον κανόνα δικαίου που διέπει τη δράση της διοίκησης.

Προκειμένου η επέμβαση στα ατομικά δικαιώματα να είναι ανεκτή στο πλαίσιο ενός σύννομου περιορισμού θα πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 9Α Σ., 25 Σ., 8 παρ. 2 ΕΣΔΑ ή και 52 παρ. 1 ΧΘΔΕΕ. Από το άρθρο 8 παρ. 2 ΕΣΔΑ προκύπτει ότι επιτρεπώς περιορίζεται το προστατευόμενο ατομικό δικαίωμα εφόσον το ληφθέν μέτρο πρώτον, προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία (αρχή της νομιμότητας), δεύτερον, αποσκοπεί στην επίτευξη των εκεί αναφερόμενων λόγων περιορισμού του ατομικού δικαιώματος (π.χ. δημόσιο συμφέρον) και τρίτον, ελέγχεται η συμβατότητα του περιορισμού του ατομικού δικαιώματος σε σχέση με την αρχή της αναλογικότητας υπό ευρεία έννοια (αναγκαιότητα) σε μια δημοκρατική κοινωνία.

4. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η ΑΑΔΕ διαβίβασε στην Αρχή δύο προτεινόμενες εκδοχές για τη διάταξη, μία σύντομη και μία αναλυτική. Η Αρχή με την παρούσα εκφράζει τη γνώμη της επί της αναλυτικής εκδοχής, την οποία και θεωρεί προτιμητέα.

5. Σύμφωνα με την προτεινόμενη διάταξη (εδάφιο 3), *«η Τελωνειακή Υπηρεσία επιτρέπεται να εγκαθιστά και να λειτουργεί συστήματα επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας, στο μέτρο που διενεργείται επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, για τον σκοπό της αποτροπής, καταστολής και βεβαίωσης*

των αδικημάτων της λαθρεμπορίας, δασμοφοροδιαφυγής ή οποιασδήποτε άλλης τελωνειακής παράβασης, στο τελωνειακό έδαφος, όπου υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ότι τελούνται ή πρόκειται να τελεσθούν οι ανωτέρω πράξεις, εφόσον ο ανωτέρω σκοπός δεν μπορεί να επιτευχθεί εξίσου αποτελεσματικά με άλλα ηπιότερα μέτρα». Περαιτέρω, στο εδάφιο 5 αναφέρεται ότι «με απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε., ύστερα από εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων και Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης και διενέργεια μελέτης εκτίμησης αντικτύπου των επιπτώσεων στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, κατόπιν ειδικής αιτιολόγησης ως προς τη συνδρομή των νομίμων προϋποθέσεων που δικαιολογούν την επιτήρηση συγκεκριμένου χώρου και την αναγκαιότητα και αναλογικότητα του μέτρου της επιτήρησης, ορίζονται η θέση εγκατάστασης των συστημάτων επιτήρησης, τα χαρακτηριστικά τους, ο χρόνος ενεργοποίησης, η εμβέλεια και η διάρκεια λειτουργίας τους, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα του μέτρου, τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ασφάλειας των δεδομένων και μείωσης των επιπτώσεων στο δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια. Η καταγραφή ήχου και η δυνατότητα εστίασης επιτρέπεται μόνο κατόπιν έγκρισης του αρμόδιου εισαγγελέα πρωτοδικών και εφόσον είναι απολύτως αναγκαία για τον εντοπισμό και την αναγνώριση προσώπων που διαπράττουν επ' αυτοφώρω τα ως άνω ποινικά αδικήματα. Η απόφαση της Α.Α.Δ.Ε. αποστέλλεται αμελλητί στον αρμόδιο εισαγγελέα πρωτοδικών. Ο αρμόδιος εισαγγελέας μπορεί να ζητήσει επιπλέον στοιχεία προκειμένου να ελέγξει τη νομιμότητα της εν γένει εγκατάστασης και λειτουργίας των συστημάτων επιτήρησης». Σε άλλο δε σημείο της προτεινόμενης διάταξης (εδάφιο 6) προσδιορίζεται ρητώς η ΑΑΔΕ ως υπεύθυνος επεξεργασίας.

6. Η Αρχή αποτιμά θετικά το σαφή προσδιορισμό, εντός της διάταξης, του υπευθύνου επεξεργασίας αλλά και του σκοπού αυτής. Επίσης, αποτιμά θετικά το ότι για την απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ αναφορικά με την εγκατάσταση ή μη συστήματος βιντεοεπιτήρησης, με προσδιορισμένα χαρακτηριστικά όπως αυτά παρατίθενται στην προτεινόμενη διάταξη, θα προηγείται εκτίμηση αντικτύπου για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα εξάλλου με τα οριζόμενα στο άρθρο 35 του ΓΚΠΔ (βλ. επίσης την Απόφαση 65/2018 της Αρχής αναφορικά με τον κατάλογο πράξεων επεξεργασίας για τις οποίες είναι υποχρεωτική η εκπόνηση

εκτίμησης αντικτύπου) και το άρθρο 65 του ν. 4624/2019. Ωστόσο, η Αρχή επισημαίνει τα εξής:

i) Κατ' αρχάς, για τη συγκεκριμένη επεξεργασία, φαίνεται ότι τυγχάνει εφαρμογής τόσο ο ΓΚΠΔ, όσο όμως και το Κεφάλαιο Δ' του ν. 4624/2019, το οποίο ενσωματώνει στην εθνική έννομη τάξη την Οδηγία 2016/680 και εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για την πρόληψη, διερεύνηση, ανίχνευση ή δίωξη ποινικών αδικημάτων ή την εκτέλεση ποινικών κυρώσεων. Κατά το άρθρο 4 στοιχ. 7 του ΓΚΠΔ, υπεύθυνος επεξεργασίας είναι «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», ενώ αντιστοίχως, δεδομένου ότι οι σκοποί επεξεργασίας οι οποίοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου Δ' του ν. 4624/2019 αφορούν δημόσιες αρχές, στο άρθρο 44 παρ. 1 στοιχ. ζ' του ν. 4624/2019 ορίζεται ως υπεύθυνος επεξεργασίας «η δημόσια αρχή η οποία, μόνη ή από κοινού με άλλους, καθορίζει τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, δέον είναι να προσδιοριστούν, τουλάχιστον στις αιτιολογικές σκέψεις της εν λόγω διάταξης, επακριβώς οι αρμοδιότητες της ΑΑΔΕ για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων η οποία περιγράφεται στο εν λόγω σχέδιο διάταξης προκειμένου να προκύπτει εάν εφαρμόζεται ο ΓΚΠΔ ή/και το Κεφάλαιο Δ' του ν. 4624/2019 για τους διάφορους σκοπούς επεξεργασίας. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον τυγχάνουν εφαρμογής τόσο ο ΓΚΠΔ όσο και το Κεφάλαιο Δ' του ν. 4624/2019, σκόπιμο είναι να λαμβάνονται υπόψη σωρευτικά οι επιμέρους υποχρεώσεις και εγγυήσεις των δύο αυτών νομοθετημάτων (όπως ισχύει, για παράδειγμα, για την περίπτωση των μέτρων ασφάλειας, η οποία αναλύεται περαιτέρω στη Σκέψη 8).

ii) Σύμφωνα με το άρθρο 35 του ΓΚΠΔ, αλλά και το άρθρο 65 του ν. 4624/2019, η εκτίμηση αντικτύπου ως προς την προστασία δεδομένων αποτελεί υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας. Ως εκ τούτου, και προς άρση οποιασδήποτε αμφιβολίας, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί εντός της διάταξης ότι υπεύθυνη για την ορθή εκπόνηση της εκτίμησης αντικτύπου είναι η ΑΑΔΕ.

iii) Σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 9 του ΓΚΠΔ, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, όπου ενδείκνυται, ζητεί τη γνώμη των υποκειμένων των δεδομένων ή των εκπροσώπων τους για τη σχεδιαζόμενη επεξεργασία, με την επιφύλαξη της προστασίας εμπορικών ή δημόσιων συμφερόντων ή της ασφάλειας των πράξεων επεξεργασίας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, καίτοι ο σκοπός της επεξεργασίας αφορά δημοσιονομικό συμφέρον, δίωξη εγκλημάτων και αναγνώριση παραβάσεων, η επεξεργασία θα ενέχει και λήψη εικόνας ή/και ήχου εργαζομένων, οπότε – λαμβάνοντας υπόψη ότι η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας έχει ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις λειτουργίας συστημάτων βιντεοεπιτήρησης σε χώρους εργασίας (βλ. και άρθρο 7 της Οδηγίας 1/2011 της Αρχής) κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθεί, εν όψει της προαναφερθείσας εκτίμησης αντικτύπου, διαδικασία έκφρασης γνώμης των εργαζομένων, η οποία θα πρέπει να αποτελεί σε κάθε περίπτωση τμήμα της εισήγησης της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων και Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης. Τούτο είναι ανεξάρτητο της πρόβλεψης του εδαφίου 6 της προτεινόμενης διάταξης, σύμφωνα με την οποία *«τα δεδομένα που συλλέχθηκαν δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν ως κριτήριο για την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των υπαλλήλων»* και η οποία άλλωστε επαναλαμβάνει εδάφιο του άρθρου 27 παρ. 7 του ν. 4624/2019 και έχει σαφώς εφαρμογή σε δεδομένα τα οποία συλλέγονται τόσο για σκοπούς που εμπίπτουν στο ΓΚΠΔ όσο και στο Κεφάλαιο Δ' του ν. 4624/2019.

iv) Το εδάφιο 4 στην προτεινόμενη διάταξη αναφέρει ότι νοούνται, ως συστήματα επιτήρησης, *«τα συστήματα επιτήρησης ανεξαρτήτως των τεχνικών τους προδιαγραφών, εάν δηλαδή χρησιμοποιούν αναλογική ή ψηφιακή τεχνολογία, εάν διαθέτουν κάμερες σταθερές, περιστρεφόμενες ή κινητές, προσαρμοσμένες σε σταθερές βάσεις ή φορητές μεταφερόμενες από οχήματα κάθε είδους (εδάφους, θαλάσσης ή αέρος, επανδρωμένα ή μη) ή από φυσικά πρόσωπα, ή εάν χρησιμοποιείται οποιαδήποτε άλλη ηλεκτρονική συσκευή ή ηλεκτρονικά συστήματα, όπως επίσης και ανεξαρτήτως του είδους της εικονοληψίας (συνεχούς ή ασυνεχούς)»*. Όπως έχει ήδη κρίνει η Αρχή (βλ. Γνωμοδότηση 3/2020), η χρήση φορητών συστημάτων, ιδίως μη επανδρωμένων αεροσκαφών και φορητών καμερών, ενέχει υψηλούς κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των επιτηρούμενων φυσικών προσώπων και μάλιστα σε σχέση με τα άρθρα 8 ΕΣΔΑ και

7 και 8 ΧΘΔΕΕ. Καθώς η τεχνολογία προοδεύει εμφανίζονται μη σταθερά συστήματα με ολοένα και αυξανόμενες δυνατότητες επεξεργασίας, ενώ κάποια από αυτά ενσωματώνουν στα χαρακτηριστικά των καμερών που χρησιμοποιούν τεχνικές που μπορεί να εξασφαλίσουν, τουλάχιστον ως ένα βαθμό, τις αρχές της προστασίας των δεδομένων από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού (όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 25 του ΓΚΠΔ αλλά και στο άρθρο 69 του ν. 4624/2019). Το ΕΣΠΔ αναφέρει επίσης ότι³ όταν υπεύθυνος επεξεργασίας σκοπεύει να προμηθευθεί ένα εμπορικό σύστημα επιτήρησης, οφείλει να προδιαγράψει κατάλληλα τις απαιτήσεις σε σχέση με τις δύο ανωτέρω αρχές, κατά τη φάση αυτή. Συνεπώς, προκύπτει ότι ειδικά σε σχέση με τις μη σταθερές κάμερες, οι συνέπειες της λειτουργίας των οποίων είναι δυσχερέστερο να προσδιοριστούν σε σχέση με τις σταθερές, σκόπιμο είναι να προβλεφθεί ότι η μελέτη εκτίμησης αντικτύπου αναφορικά με τη λειτουργία τους διενεργείται όχι μόνο πριν τη λειτουργία τους, αλλά και πριν την προμήθειά τους, ώστε να είναι σύμφωνη με τις αρχές της προστασίας των δεδομένων από τον σχεδιασμό κι εξ ορισμού.

ν) Σε περίπτωση κατά την οποία η λήψη και επεξεργασία δεδομένων ήχου αφορά την επικοινωνία μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων, τυγχάνουν εφαρμογής, πέραν των διατάξεων του άρθρου 9Α Σ., και εκείνες του άρθ. 19 παρ. 1 Σ. για την ελευθερία και το απόρρητο των επικοινωνιών, τηρουμένων των σχετικών προϋποθέσεων⁴, το οποίο καταλαμβάνει και κάθε ενώπιος ενωπίω (δια ζώσης) προφορική επικοινωνία⁵, υπό την προϋπόθεση ότι υπάγεται στην προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών⁶, ενώ σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ η καταγραφή επικοινωνιών ενώπιος ενωπίω για την διακρίβωση εγκλημάτων⁷ ή με

---

³ Βλ, και τις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΠΔ για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσω συσκευών λήψης βίντεο, σελ. 30

⁴ Σχετικά βλ. Π. Γ. Μαντζούφα, Προστασία προσωπικών δεδομένων και δημόσια ασφάλεια. Οι σταθμίσεις της ΑΠΔΠΧ στις αποφάσεις για την χρήση καμερών κλειστού κυκλώματος σε υπαίθριους χώρους σε Πρακτικά ηλεκτρονικής παρακολούθησης σε υπαίθριους χώρους, όπ.π., σελ. 68.

⁵ Σχετικά βλ. Γ. Καμίνη, Παράνομα αποδεικτικά μέσα και συνταγματική κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων, εκδ. Σάκκουλα, 1998, σελ. 208.

⁶ Αναλυτικά βλ. Γ. Τσόλια, Απόρρητο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ΙΙ, Ειδικοί Ποινικοί Νόμοι, Δίκαιο & Οικονομία, Π.Ν. Σάκκουλας 2013.

⁷ Elahi v. the United Kingdom, 30034/04, 20.6.2006· Heglas v. the Czech Republic, 5935/02, 1.3.2007. και Wisse v. France, 71611/01, 20.12.2005, Αρμ 2008.1098 επ., παρατ. Ακριβοπούλου/Παπαδοπούλου.

σκοπό να ληφθεί δείγμα φωνής προς ταυτοποίηση⁸ εμπίπτει στο πεδίο προστασίας του άρθρου 8 παρ. 1 ΕΣΔΑ. Το απόρρητο των επικοινωνιών προστατεύεται από το άρθρο 19 παρ. 1 Σ. ως απολύτως απαραβίαστο, ο δε περιορισμός του επιτρέπεται με εκτελεστικό νόμο με τον οποίο ορίζονται οι εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφάλειας ή διακρίβωσης ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων (βλ. και σκέψη υπ' αριθμ. 7 της Γνωμοδότησης 3/2020 της Αρχής).

Βάσει των ανωτέρω, δεν προκύπτει κατ' αρχάς ότι η επεξεργασία δεδομένων ήχου, εν όψει του προαναφερθέντος σκοπού, μπορεί να είναι σύμφωνη με τις επιταγές του άρθρου 19 παρ. 1 Σ., δεδομένου μάλιστα ότι η επιτήρηση θα είναι μεγάλης κλίμακας, με επεξεργασία δεδομένων απεριόριστου πλήθους προσώπων. Ακόμα ωστόσο κι αν γίνει δεκτό ότι η επεξεργασία δεδομένων ήχου δεν συνιστά παραβίαση του απορρήτου της επικοινωνίας που κατοχυρώνεται με το άρθρο 19 παρ. 1 Σ., η προτεινόμενη ρύθμιση περί έγκρισης του αρμόδιου εισαγγελέα πρωτοδικών είναι γενικού χαρακτήρα και ατελής αφού δεν προσδιορίζεται ιδίως τι θα συμβεί με τα δεδομένα σε περίπτωση κατά την οποία από τα δεδομένα ήχου που συνελέγησαν δεν προκύπτει αξιόποινη πράξη, καθώς επίσης και ποια είναι τα εχέγγυα ώστε να διασφαλίζεται ότι η επεξεργασία δεδομένων ήχου θα γίνεται μόνο για το συγκεκριμένο σκοπό (π.χ. ποιος θα καθορίζει πότε θα ενεργοποιείται ο ήχος, ποιος θα έχει πρόσβαση στο καταγεγραμμένο υλικό και υπό ποιες προϋποθέσεις κτλ.).

vi) Αντιστοίχως, και η δυνατότητα εστίασης (zoom), δεδομένου ότι αποτελεί μία ιδιαίτερης «έντασης» επεξεργασία, πρέπει να πραγματοποιείται με κατάλληλα εχέγγυα για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων. Όπως και στην περίπτωση της επεξεργασίας δεδομένων ήχου, η προτεινόμενη ρύθμιση περί έγκρισης του αρμόδιου εισαγγελέα πρωτοδικών είναι γενικού χαρακτήρα και, ως εκ τούτου, ατελής. Για παράδειγμα, δεν προσδιορίζεται ποιος θα καθορίζει πότε θα ενεργοποιείται η δυνατότητα εστίασης, αν τα υποκείμενα των δεδομένων θα ενημερώνονται ειδικώς για αυτό κτλ.

---

⁸ P.G. and. J.H. v. the United Kingdom, 44787/98, 25.9.2001, §§ 59-60.

vii) Το εδαφ. 5 της προτεινόμενης διάταξης, κατά το οποίο με την εκτίμηση αντικτύπου στην προστασία δεδομένων ορίζονται, μεταξύ άλλων, «...τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ασφάλειας των δεδομένων και μείωσης των επιπτώσεων **στο δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια**» θα πρέπει να τροποποιηθεί, ώστε να αναφέρεται σε επιπτώσεις σε όλα τα δικαιώματα και ελευθερίες φυσικών προσώπων⁹.

7. Το εδάφιο 7 της προτεινόμενης διάταξης κάνει ειδική αναφορά στην ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων. Για λόγους πληρότητας της διάταξης, κρίνεται σκόπιμο να γίνει ειδική – αντί της υπάρχουσας γενικής - αναφορά και σε λοιπά δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων (ιδίως στο δικαίωμα πρόσβασης του άρθρου 15 του ΓΚΔΠ, στο δικαίωμα διαγραφής των δεδομένων του άρθρου 17 του ΓΚΔΠ και στο δικαίωμα περιορισμού της επεξεργασίας του άρθρου 18 του ΓΚΠΔ καθώς και στα αντίστοιχα δικαιώματα των άρθρων 53 έως 59 του ν. 4624/2019), καθώς επίσης και στο ότι η ενημέρωση που θα τους παρέχεται αφορά και πληροφόρηση ως προς τα εν λόγω δικαιώματα. Περαιτέρω, είναι ορθή η διατύπωση ότι «*με μέριμνα του υπεύθυνου επεξεργασίας ενημερώνεται το κοινό με κάθε πρόσφορο μέσο ότι πρόκειται να εισέλθει σε χώρο που εμπίπτει στην εμβέλεια συστημάτων επιτήρησης*» δεν προβλέπει, όμως, συγκεκριμένους τρόπους ενημέρωσης. Σκόπιμο κρίνεται να αναφερθούν ενδεικτικά κάποιιοι τρόποι ενημέρωσης (π.χ. με πολυεπίπεδη ενημέρωση, ευδιάκριτες ενημερωτικές πινακίδες, με φυλλάδια κτλ., λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν θα μιλούν την ελληνική γλώσσα όλα τα φυσικά πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα θα υφίστανται επεξεργασία) και ότι η ενημέρωση πρέπει να καλύπτει καταλλήλως κάθε σύστημα επιτήρησης που είναι σε λειτουργία, συμπεριλαμβανομένων των φορητών συστημάτων αλλά και των συστημάτων μη επανδρωμένων αεροσκαφών (όπως άλλωστε προβλέπεται στο εδάφιο 4 της προτεινόμενης διάταξης).
8. Αν και τα τεχνικά μέτρα ασφάλειας της επεξεργασίας θα προσδιορίζονται κατά την εκπόνηση της εκάστοτε εκτίμησης αντικτύπου, σκόπιμο είναι να ενσωματωθούν στη διάταξη συγκεκριμένες κατ' ελάχιστο απαιτήσεις ασφάλειας για κάθε τέτοια επεξεργασία, η ικανοποίηση των οποίων θα πρέπει πάντοτε να διασφαλίζεται. Κατ'

---

⁹ Βλ. αιτ. 74 ΓΚΠΔ.

αρχάς, θα πρέπει να υπάρχει ρητή αναφορά στις ειδικότερες απαιτήσεις ασφάλειας οι οποίες περιγράφονται στο άρθρο 62 του ν. 4624/2019. Πέραν όμως αυτών, κρίνεται σκόπιμο να γίνει ειδικότερη αναφορά και σε πρόσθετα προσήκοντα μέτρα ασφάλειας, όπως: α) Να εμποδίζεται η οποιαδήποτε μη εξουσιοδοτημένη επεξεργασία δεδομένων (ενεργοποίηση zoom/ήχου κατά τη λήψη εικόνας, θέαση, διαβίβαση, αντιγραφή, εξαγωγή, διαγραφή, τροποποίηση), β) να εξασφαλίζεται ότι τα πρόσωπα που είναι εξουσιοδοτημένα για πρόσβαση στο σύστημα επεξεργασίας ή/και αρχειοθέτησης έχουν πρόσβαση μόνο σε δεδομένα που καλύπτονται από τις άδειες πρόσβασής τους, γ) να μπορεί να ελέγχεται και να εξακριβώνεται ποια δεδομένα έχουν υποστεί επεξεργασία, τι είδους επεξεργασία, πότε, από ποιον και για ποιο σκοπό.

9. Τέλος, επισημαίνεται ότι κάθε απόφαση εγκατάστασης και λειτουργίας συστήματος επιτήρησης σύμφωνα με τα ανωτέρω, θα πρέπει να προβλέπει και διαδικασία επανεξέτασης/αναθεώρησής της, προκειμένου να αξιολογείται ανά περιοδικά χρονικά διαστήματα η προσφορότητά της σε σχέση με την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

Ο Πρόεδρος

Κωνσταντίνος Μενουδάκος

Η Γραμματέας

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου